

मार्मा गाउँपालिका राजपत्र

खण्ड: ९

संख्या: ३

मिति: २०८१/१२/२८

भाग: २

मार्मा गाउँपालिकाको राजस्व परामर्श समिति (कार्य संचालन) कार्यविधि, २०८१

गाउँ कार्यपालिकामा पेश मिति: २०८१/१२/२८

गाउँ कार्यपालिकाबाट पारित मिति: २०८१/१२/२८

प्रमाणिकरण मिति: २०८१/१२/२८

राजपत्रमा प्रकाशित मिति: २०८१/१२/२८

मार्मा गाउँपालिका
लटिनाथ दार्चुला
सुदूरपश्चिम प्रदेश नेपाल

प्रस्तावना:

स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ११ (घ) र दफा ५४ देखि ६२ सम्मका विभिन्न दफा उपदफाहरुमा व्यवस्था भए बमोजिम स्थानीय तहको कर तथा गैरकर राजस्व परिचालन सम्बन्धी नीति तथा कानूनको तर्जुमा, संसोधन, परिमार्जन र सो को परिपालनाका सम्बन्धमा आवश्यक परामर्श प्रदान गर्ने उद्देश्यले दफा ६५ बमोजिम गठन हुने स्थानीय राजस्व परामर्श समितिले उपदफा (४) बमोजिम आफ्नो बैठक सम्बन्धी कार्यविधि समिति आफैले निर्धारण गर्न सकिने कानूनी व्यवस्था भएतापनि यस सम्बन्धी कार्यविधिको अभावमा समितिका बैठकहरु प्रभावकारी रूपमा संचालन गर्न नसकिएको र संविधान तथा ऐनका प्रावधान अनुसारको काम, कर्तव्य र अधिकार बमोजिम गतिशिल गराउन नसकिरहेको विद्यमान अवस्थालाई दृष्टिगत गरी स्थानीय राजस्व परामर्श समितिको काम कारवाहीलाई प्रभावकारी र परिणाममुखी बनाउन बान्छनीय भएकोले मार्मा गाउँपालिकाले ऐनको दफा ६५ को उपदफा (४) बमोजिम गाउँ कार्यपालिकाले राजस्व परामर्श समितिको कार्य संचालन कार्यविधि, २०८१ जारी गरेको छ।

परिच्छेद १

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ: (१) यो कार्यविधिको नाम “मार्मा गाउँपालिकाको राजस्व परामर्श समिति (कार्य संचालन) कार्यविधि २०८१” रहने छ ।

(२) यो कार्यविधि सम्बन्धित गाउँ कार्यपालिकाले स्विकृत गरेको मिति देखि लागु हुनेछ

२. परिभाषा: विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यो कार्यविधिमा:

(क) “ऐन” भन्नाले स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ लाई सम्झनु पर्दछ ।

(ख) “गाउँपालिका” भन्नाले मार्मा गाउँपालिकालाई सम्झनु पर्दछ ।

(ग) “समिति” भन्नाले ऐनको दफा ६५ बमोजिम गठन हुने स्थानीय राजस्व समितिलाई सम्झनु पर्दछ ।

(घ) “संयोजक” भन्नाले स्थानीय राजस्व समितिको संयोजकलाई सम्झनु पर्दछ ।

(ङ) “सदस्य” भन्नाले समितिका सदस्यहरुलाई सम्झनु पर्दछ ।

(च) “सदस्य सचिव” भन्नाले समितिका सदस्य सचिवलाई सम्झनु पर्दछ

(छ) “कार्यपालिका” भन्नाले मार्मा गाउँपालिकाको कार्यपालिकालाई सम्झनु पर्दछ ।

(ज) “प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत” भन्नाले मार्मा गाउँपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतका रूपमा कार्य गर्ने कर्मचारीलाई सम्झनु पर्दछ ।

(झ) “अध्यक्ष” भन्नाले मार्मा गाउँपालिकाको अध्यक्षलाई सम्झनु पर्दछ ।

परिच्छेद २

राजस्व परामर्श समितिको कार्यक्षेत्र

३. समितिको कार्यक्षेत्र: (१) समितिको कार्य क्षेत्र ऐनको दफा ६५ उपदफा २ मा उल्लेखित कामका अतिरिक्त देहाय बमोजिम हुनेछः

(क) गाउँपालिकाको राजस्व सम्बन्धी नीति तथा कानूनको तर्जुमा, संसोधन, परिमार्जन र सोको परिपालनाका सम्बन्धमा गाउँ पालिकालाई आवश्यक परामर्श प्रदान गर्ने,

(ख) राजस्वको श्रोत, दायरा र दर समेतको विश्लेषण गरी आगामी आर्थिक वर्षमा प्राप्त हुन सक्ने राजस्वको अनुमान गर्ने,

(ग) राजस्वका दर र क्षेत्र लगायका आधारमा आन्तरिक आयको विश्लेषण र अनुमान गर्ने,

(घ) स्थानीय उद्योग र व्यवसाय प्रवर्द्धन र रोजगारी सृजनामा योगदान दिने किसिमको कर नीतिको सम्बन्धमा गाउँ पालिकालाई परामर्श दिने,

(ङ) कर राजस्व तथा गैरकर राजस्व, सेवा शुल्क, दस्तुर आदीको दर सम्बन्धमा गाउँपालिकालाई परामर्श दिने,

(च) गाउँ पालिकाको राजस्व प्रशासन सुधारका लागि अन्य परामर्श दिने,

(छ) गाउँपालिकाको आन्तरिक राजस्व अभिवृद्धि तथा सुधारको लागि राजस्व आधार, दर, दायरा, राजस्व आधारहरूको मूल्यांकन, राजस्व सम्बन्धी संरचना, जनशक्ति, क्षमता विकास, प्रविधि उपयोग, नियमित अनुगमन, राजस्व परिचालनको अवस्थाको आवधिक समिक्षा, मूल्यांकनको आधारमा गाउँ कार्यपालिकालाई नीतिगत तथा कार्यगत पृष्ठपोषण सहित सुझाव दिने,

(ज) गाउँपालिकाको आन्तरिक राजस्व अभिवृद्धि तथा सुधारका लागि राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा, कार्ययोजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन, राजस्व परिचालनलाई प्रभावकारी र लाभ लागतको विश्लेषणको आधारमा बाह्य प्राविधिक तथा व्यवस्थापकीय सेवालिने सम्बन्धी नीतिगत र प्रवन्धकीय व्यवस्थापनका लागि गाउँपालिकालाई पृष्ठपोषण सहित राय सुझाव दिने,

(झ) गाउँपालिकाले तोके बमोजिम अन्य काम ।

परिच्छेद: ३

समितिका पदाधिकारीहरूको भुमिका

४. समितिको संयोजकको भुमिका: (१) राजस्व परामर्श समितिको संयोजकको मुख्य भुमिका देहाय अनुसार रहनेछ ।

(क) समितिको बैठकको अध्यक्षता गर्ने,

(ख) गाउँपालिकालाई राजस्व परिचालनका सम्बन्धमा अध्यक्ष र कार्यपालिकासँग आवश्यक परामर्श गर्ने,

(ग) सदस्य सचिवसँगको परामर्शमा समितिको बैठकको मिति तथा समय तोक्ने,

(घ) बैठकको सम्भावित कार्यसूची तय गर्ने,

(ङ) राजस्वसँग सम्बन्धित निकाय वा व्यक्तिहरूसँग आवश्यक समन्वय गर्ने,

(च) राजस्व परामर्श समितिको कार्यक्षेत्रमा पर्ने सम्पूर्ण कार्यहरूको प्रभावकारी कार्यसम्पादनको लागि नेतृत्व प्रदान गर्ने,

(छ) अध्यक्ष, कार्यपालिका वा समितिले तोकेका अन्य कार्य गर्ने ।

५. स्थानीय समितिका सदस्यहरूको भूमिका: (१) स्थानीय राजस्व परामर्श समितिका सदस्यहरूको मुख्य भूमिका देहाय अनुसार रहनेछ ।

(क) संयोजकले तोकेको बैठकमा उपस्थित भै राजस्व क्षेत्रमा सुधार गर्नुपर्ने पक्षमा सुझाव तथा धारणा राख्ने,

(ख) समितिमा आफुले प्रतिनिधित्व गरेको क्षेत्रबाट गाउँपालिकाले राजस्व क्षेत्रमा अवलम्बन गर्नुपर्ने नीति तथा कार्यक्रममा आवश्यक सुझाव दिने,

(ग) स्वीकृत राजस्वका दर र दायरा बमोजिम कर संकलनको लागि आवश्यक सहजिकरण गर्ने,

(घ) समितिले तोकेका अन्य कार्य गर्ने ।

६. समितिको सदस्य सचिवको भूमिका: (१) स्थानीय राजस्व परामर्श समितिको सदस्य सचिवको मुख्य भूमिका देहाय अनुसार रहनेछ ।

(क) समितिको सचिव भई सचिवालय सञ्चालन सम्बन्धी आवश्यक जिम्मेवारी निर्वाह गर्ने,

(ख) संयोजकसँगको समन्वयमा बैठकको कार्यसूची तयार गर्ने, प्रस्ताव तयार गर्ने र सदस्यहरूलाई पत्राचार गर्ने,

(ग) राजस्वसँग सम्बन्धित विषयहरूमा आवश्यक सूचना तथा तथ्यांकहरूको संकलन, विश्लेषण गरी समितिको बैठकमा पेश गर्ने,

(घ) गाउँपालिकाको राजस्व सुधार कार्ययोजना तयार पार्ने र समितिमा पेश गर्ने,

(ङ) समितिबाट स्वीकृत राजस्व सुधार कार्ययोजना बमोजिम आगामी आ.व.को लागि राजस्वका श्रोत, दायरा र दर समेतको विश्लेषणको आधारमा कार्यपालिकालाई आर्थिक विधयेक तयार पार्न सहयोग गर्ने,

(च) समितिको वार्षिक प्रतिवेदन तयार गर्ने,

(छ) राजस्व प्रशासन सुधारका लागि प्रभावकारी कार्य गर्ने,

(ज) समितिले तोकेका अन्य कार्य गर्ने ।

परिच्छेद ४

समितिको बैठक र समयतालिका, बैठकका सम्भावित कार्यसूची तथा बैठक सम्बन्धी कार्यविधि

७. समितिको बैठक (१) समितिले एक आर्थिक वर्ष (श्रावण देखि आषाढ) भित्र सामान्यतया ४ वटा बैठक गर्नुपर्नेछ । समितिको न्यूनतम बैठक संख्या र समय तालिका देहाय अनुसार हुनेछ ।

क्र.सं.	बैठक संख्या	बैठकको सम्भावित मिति	बैठकको सम्भावित कार्यसूची
१	बैठक संख्या १	पौष १० भित्र	कार्यविधिको दफा ८ मा उल्लेख भए बमोजिम
२	बैठक संख्या २	फागुनमसान्त भित्र	कार्यविधिको दफा ९ मा उल्लेख भए

			बमोजिम
३	बैठक संख्या ३	आषाढ ५ गते भित्र	कार्यविधिको दफा १० मा उल्लेख भए बमोजिम
४	बैठक संख्या ४	भाद्र १५ गते भित्र	कार्यविधिको दफा ११ मा उल्लेख भए बमोजिम

८. पहिलो बैठकको सम्भावित कार्यसूची: (१) समिति संयोजकले सदस्य-सचिव समेतको परामर्शमा बैठकका प्रस्तावित कार्यसूची तयार गर्नुपर्नेछ । उक्त बैठकको सम्भावित कार्यसूचीहरु देहाय अनुसार हुनसक्ने छन्:

(क) चालु आ.व.मा स्वीकृत राजश्वका दर दायरा बमोजिम पहिलो ५ महिनाको संकलनको अवस्थाको समिक्षा गर्ने सम्बन्धी,

(ख) समिक्षाको आधारमा करका दर र दायरा एवं आन्तरिक आय संकलनको लागि आर्थिक ऐनमा संशोधन गर्नुपर्ने देखिएमा आर्थिक ऐन संशोधनको लागि आवश्यक सुझाव दिने सम्बन्धी,

(ग) आन्तरिक आय संकलनलाई प्रभावकारी बनाउन आवश्यक पर्ने नीति, कानून एवं कार्यक्रम तर्जुमा र कार्यान्वयनमा गाउँपालिकालाई सुझाव दिने सम्बन्धी,

(घ) आन्तरिक आय संकलनको अनुगमन, समन्वय एवं सहजिकरण गर्ने सम्बन्धी,

(ङ) आगामी आ.व.को लागि गाउँपालिकामा प्राप्त हुने आन्तरिक आयबाट प्राप्त हुन सक्ने सम्भावित आयको प्रक्षेपण गरेर दफा ६६ बमोजिमको श्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिलाई उपलब्ध गराउने,

(च) गत आ.व.को मूल्यांकनको आधारमा उत्कृष्ट करदाता छनौट गरी पुरस्कृतको लागि कार्यपालिकामा सिफारिस गर्ने,

(छ) गाउँपालिकाले तोकेका तथा समितिले आवश्यक ठानेका अन्य विषयहरु ।

९. दोश्रो बैठकको सम्भावित कार्यसूची: (१) समितिको दोश्रो बैठकको सम्भावित कार्यसूचीहरु देहाय अनुसार हुनसक्ने छन्:

(क) चालु आ.व.को फागुन मसान्तसम्मको आन्तरिक राजश्व संकलनको समिक्षा र बाँकी अवधिमा उठ्न सक्ने रकमको अनुमानको आधारमा आगामी आ.व.को लागि गाउँपालिकामा प्राप्त हुने आन्तरिक आयको कुल अँक दफा ६६ बमोजिमको श्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिलाई उपलब्ध गराउने,

(ख) राजश्व संकलनको अनुगमन, समन्वय तथा सहजिकरण गर्ने,

(ग) आगामी आ.व.को लागि राजश्व सुधार प्र तिवेदन र कार्ययोजना तयार पार्न आवश्यक कार्यक्रम तर्जुमा तथा कार्यान्वयन,

(घ) राजश्व परामर्श समिति, शाखा र कर्मचारीको क्षमता अभिवृद्धि सम्बन्धी व्यवस्था,

(ङ) राजश्व संकलनलाई प्रभाकारी बनाउन कर प्रशासनमा सुधार, कर शिक्षा कार्यक्रम संचालन, स्वयम् कर घोषणा कार्यलाई प्रोत्साहन जस्ता गतिविधिहरुको संचालन, अनुगमन, समन्वय र सहजिकरण,

(च) गाउँपालिकाले तोकेका तथा समितिले आवश्यक ठानेका अन्य विषयहरु ।

१०. तेश्रो बैठकको सम्भावित कार्यसूची: (१) समितिको तेश्रो बैठकको सम्भावित कार्यसूचीहरू देहाय अनुसार हुनसक्ने छन्:

- (क) आगामी आ.व.को लागि राजश्व प्रक्षेपण सहितको राजश्व अध्ययन प्रतिवेदन तयार गरी कार्यपालिकामा पेश गर्ने,
- (ख) चालु आ.व.को असारमसान्तसम्मको आन्तरिक राजश्व संकलनको संशोधित अनुमानत र आगामी आ.व. को अनुमान गरी दफा ६७ बमोजिमको बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समितिसमक्ष पेश गर्ने,
- (ग) आगामी आ.व.को लागि आन्तरिक आय संकलनको लागि ठेक्का बन्दोवस्ती सम्बन्धी कार्यको योजना बनाउने तथा कार्यान्वयनको अनुगमन गर्ने,
- (घ) आगामी आ.व.मा राजश्व संकलनलाई प्रभावकारी बनाउन आवश्यक नीति, कानून, बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरी स्वीकृतीका लागि बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति मार्फत कार्यपालिकामा पेश गर्ने,
- (ङ) गाउँपालिकाले तोकेका तथा समितिले आवश्यक ठानेका अन्य विषयहरू ।

११. चौथो बैठकको सम्भावित कार्यसूची: (१) समितिको चौथो बैठकको सम्भावित कार्यसूचीहरू देहाय अनुसार हुनसक्ने छन्:

- (क) चालु आ.व.को लागि स्वीकृत वार्षिक नीति, कार्यक्रम तथा बजेट मध्ये राजश्व संकलन तर्फको नीति, कार्यक्रम तथा बजेटको प्रभावकारी कार्यान्वयनको कार्यतालिका बनाउने,
- (ख) राजश्व संकलनलाई प्रभावकारी बनाउन आवश्यक कानुनी प्रबन्ध गर्न कार्यपालिकालाई सिफारिस गर्ने,
- (ग) राजश्व संकलन प्रकृयाको अनुगमन गर्ने, समिक्षा गर्ने र सुधारका लागि आवश्यक नीतिगत तथा कार्यक्रमगत पहलकदमी लिने,
- (घ) राजश्व शाखा र कर्मचारीको क्षमता अभिवृद्धि, नागरिकमा कर शिक्षा लगायतका गतिविधिहरूको संचालन, अनुगमन र समन्वय गर्ने,
- (ङ) गाउँपालिकाले तोकेका तथा समितिले आवश्यक ठानेका अन्य विषयहरू ।

१२. समितिको बैठक प्रणाली:(१) समितिको बैठक संचालन प्रणाली देहाय बमोजिम हुनेछ:

- (क) समितिको बैठक समितिका संयोजकले तोकेको मिति, समय र स्थानमा आवश्यकता अनुसार बस्नेछ,
- (ख) समितिको बैठकको अध्यक्षता समितिको संयोजकले गर्नेछ र निजको अनुपस्थितिमा गाउँ कार्यपालिकाका सदस्यहरूमध्येबाट जेष्ठ सदस्यले बैठकको अध्यक्षता गर्नेछ,
- (ग) समितिको बैठकमा आवश्यकता अनुसार विषय विज्ञहरूलाई आमन्त्रित गर्न सकिनेछ,
- (घ) समितिको बैठक कम्तिमा दुइ महिनामा एक पटक बस्नेछ,
- (ङ) समितिको बैठकको निर्णय सर्वसम्मत प्रणालीबाट पारित हुनेछ यदी सर्वसम्मत हुन नसकेमा बहुमत प्रणालीबाट पारित गरिनेछ,
- (च) समितिको बैठकको निर्णय समितिका सदस्य सचिबाट प्रमाणित गरिनेछ ।

परिच्छेद ५

राजस्व अनुमान प्रक्षेपण र आवधिक समिक्षा

१३. राजस्व अनुमान प्रक्षेपण: (१) समितिले प्रत्येक बर्ष गाउँपालिकालाई प्राप्त कर तथा गैरकर राजस्व अधिकार क्षेत्र, स्विकृत दर, दायरा, करयोग्य सम्पत्ति, आम्दानी तथा वस्तु र सेवाको प्रचलित बजारमूल्य, गाउँपालिकाको राजस्व प्रशासन सयन्त्र, जनशक्ति, प्रविधि क्षमता समेतको विश्लेषणको आधारमा परिचालन हुन सक्ने कर तथा गैर राजस्वको अनुमान प्रक्षेपण अनुसूची १ बमोजिमको ढाँचामा तयार गरी गाउँ कार्यपालिका समक्ष पेश गर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम प्रस्तुत गरिने राजस्व अनुमान प्रक्षेपण तयार गर्दा विगत ३ आ.व.अनुमान र यथार्थ आयको समिक्षा, विश्लेषणको आधारमा आगामी ३ आ.व.को लागि गरिएको अनुमान प्रक्षेपण, लक्ष्य, रणनीति र कार्यक्रम सहितको राजस्व सुधार कार्ययोजनालाई आधार मानी प्रक्षेपण गर्नु पर्नेछ ।

(३) समितिले आगामी आ.व.को लागि राजस्व अनुमान प्रक्षेपण प्रस्तुत गर्दा कर तथा गैरकर शिर्षक अन्तर्गतको आन्तरिक आय, बाह्य आयका साथै गाउँपालिकाले अवलम्बन गर्ने नीति, कार्यक्रम र आयोजना परियोजनाको लागि आवश्यक पर्ने श्रोत अनुमानको आधारमा न्युन हुने श्रोत परिचालनका लागि आन्तरिक ऋण परिचालन वा निजी क्षेत्रको श्रोत परिचालन जस्ता वैकल्पिक विधिहरूको संभाव्य श्रोत परिचालन सम्बन्धी खाका समेत सिफारिस गर्न सकिनेछ ।

१४. आवधिक समिक्षा: (१) समितिले प्रस्ताव गरेको राजस्व अनुमान प्रक्षेपण, सिफारिस गरिएको राजस्व नीति, कार्यक्रम र गाउँपालिकाले पारित गरेको राजस्व लक्ष्य, नीति, कार्यक्रम अनुसार राजस्व परिचालन भए नभएको सम्बन्धमा आवधिक समिक्षा गरी सम्बन्धित निकायलाई नीतिगत तथा व्यवस्थापकीय सुधार एवं निर्देशनको लागि कार्यपालिकालाई सुझाव दिन सक्नेछ ।

(२) समितिले उपदफा (१) बमोजिम कार्यपालिकालाई दिएको सुझाव कार्यान्वयन गर्ने जिम्मेवारी गाउँ कार्यपालिकाको हुनेछ ।

१५. उपसमिति वा कार्यदल गठन गर्न सकिने: (१) समितिले गाउँपालिकाको आन्तरिक राजस्व अभिवृद्धिका लागि राजस्वसंग सम्बन्धित कुनै विषय वा क्षेत्र सम्बन्धमा अध्ययन अनुसन्धान गर्न आवश्यक ठानेमा उपसमिति वा कार्यदल गठन गर्न सकिनेछ ।

(२) यसरी गठन हुने उपसमिति वा कार्यदलको कार्य विवरण, सेवा शर्त सुविधा सम्बन्धी व्यवस्था समितिको सिफारिसमा गाउँ कार्यपालिकाको निर्णय बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद ६

बिबिध

१६. आवधिक तथा बार्षिक प्रतिवेदन: समितिले आफनो कार्य सम्पादन सम्बन्धी चौमासिक तथा बार्षिक प्रतिवेदन गाउँ कार्यपालिका समक्ष पेश गर्नेछ ।
१७. अधिकार प्रत्यायोजन: समिति तथा समितिको संयोजकले आफुलाई प्राप्त अधिकार सदस्य वा अन्य पदाधिकारीमा प्रत्यायोजन गर्न सकिनेछ ।
१८. बैठक भत्ता: समितिका पदाधिकारीहरूले कार्यपालिकाले तोके बमोजिमको बैठक भत्ता पाउनेछ ।
१९. कार्यविधिको व्याख्या: यस कार्यविधिको अन्तिम व्याख्या गर्ने अधिकार गाउँ कार्यपालिकामा रहनेछ ।
२०. प्रचलित कानूनसंग वाझिएमा: यस कार्यविधिमा लेखिएका कुनै कुरा प्रचलित कानूनसंग वाझिएको खण्डमा वाझिएको हदसम्म प्रचलित कानून बमोजिम नै हुनेछ ।

आज्ञाले

ध्रमेन्द्र जोशी

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत